

ОБЛІК СИРОВИНИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПИВОВАРНОЇ ГАЛУЗІ

(Представлено д.е.н., проф. Цаль-Цалко Ю.С.)

В статті розглянуто основні тенденції розвитку ринку пива в Україні та відокремлено лідери даного ринку. На сьогодні пивоварна галузь займає важливе місце у переробній промисловості України і є однією з інвестиційнопривабливих секторів економіки. Так, як пиво – продукт рентабельний та дуже популярний,. Саме тому пивоварна галузь України продовжує розвиватися.

Проведено аналіз стану пивоварної галузі України. В результаті цього аналізу визначені перспективні напрями розвитку галузі, виявлені основні проблеми її розвитку та запропоновані можливі напрямки їх вирішення.

***Ключові слова:** пивоварна галузь, пивний ринок країни, виробництво пива, стан галузі, проблеми галузі, шляхи вирішення проблем, перспективи галузі.*

Постановка проблеми. Проблеми підвищення ефективності вітчизняної промисловості, зокрема харчової, на сьогодні залишаються актуальними. Однією із складових харчової промисловості є виробництво пива та безалкогольної продукції. Від ефективної роботи пивоварного виробництва значною мірою залежить надходження коштів до державного бюджету країни. Динамічний розвиток галузі, зростання іноземних інвестицій, формування облікової інформації про результати діяльності суб'єктів господарювання потребують подальшого вивчення особливостей галузі та вдосконалення теоретичних і практичних аспектів обліку сировинної бази підприємств.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Окремі питання обліку сировиною для виробництва пива у своїх працях розглядали такі вчені як: Яблонська Н., О. Малацковська [3], В. І. Сташейко, О. Б. Шмаглій [2]. Разом з тим питання обліку сировини на підприємствах пивоварної галузі має дискусійний характер.

Мета статті полягає у розробці пропозицій щодо вдосконалення обліку сировини для організації контролю за її переробкою на підприємствах пивоварної галузі.

Викладення основного матеріалу. Сировиною називають природні та штучні матеріали, котрі використовують для виробництва продукції. Це один з найважливіших елементів виробництва. Від якості та ефективності її використання залежить ефективність роботи підприємства.

Напрямок розвитку технологій раціонального комплексного використання сировини:

- технології маловідходного формоутворення;
- комбіновані технології маловідходної обробки матеріалів;
- альтернативна енергетика;
- комплексна автоматизація промислових виробництв;
- удосконалення існуючих технологічних процесів з метою раціонального використання матеріалів та скорочення витрат паливно-енергетичних та природних

ресурсів.

З розвитком промисловості розширюється сировинна база, з'являються нові види сировини. Все частіше в якості сировини використовують відходи виробництв. Для деяких виробництв використовують сировину, що уже піддавалась промисловій переробці. Це напівфабрикати. Іноді готова продукція одного виробництва стає сировиною для іншого. Сировину, яку використовують у технологічних процесах часто називають вихідними матеріалами.

Основними компонентами технологічної сировини для пива є солод, який виготовляється з ячменю пивоварних сортів, і хмелепродукція у вигляді екстракту, гранул та шишкованого хмелю. Найсприятливішими для заготівлі пивоварного ячменю вважаються: Вінницька, Волинська, Житомирська, Івано-Франківська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Чернігівська, Черкаська й Чернігівська області. Проте далеко не всі з них мають необхідну кількість якісного ячменю навіть для забезпечення власного солодового виробництва [2].

Відзначимо, що кількість великих солодових підприємств в Україні має стійку тенденцію до скорочення. На українському ринку виділяється трійка лідерів по виробництву солоду в Україні до якої входять солодовні SouffletGroup (Славутський солодовий завод, Хмельницька область); Malteurop - традиційний партнер Sun-InBev (Харківська і Чернігівська області) та компанія „Оболонь” (Хмельницька й Київська області) [2].

Найважливішою проблемою розвитку на сучасному ринку пива є вартість та якість сировини. Більшість українських пивоварень та всі іноземні пивні компанії в Україні імпортують ячмінь та хміль з-за кордону, адже українські аналоги не відповідають міжнародним стандартам якості. Наслідком цього є не лише великі витрати на сировину, а й труднощі з її доставкою. Згідно з переліком дослідних сортів рослин, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України Постановою КМУ № 436 від 21 травня 2012 р. ячмінь насінний підпадає під ці обмеження [1].

На сьогоднішній день на ринку пива України панує олігополія. Основними представниками ринку пива є: ПАТ «САН ІнБев Україна» (32%), ПАТ «Карлсберг Україна» (29,5%) та ВАТ «Оболонь» (24,5%). Значною часткою ринку пива в 2014 р. володіють також ПрАТ «Ефес Україна» (5,2%) та ТЗОВ «Перша Приватна Броварня» (2,8%) [3].

Компанія ПАТ «САН ІнБев Україна» є незаперечним лідером на пивному ринку України. Вона представлена в Україні такими відомими вітчизняними та імпортними торговими марками, як «Чернігівське», «Cezz», «Рогань», «Starogramen» та «Bud». З урахуванням такої ситуації поява в галузі найближчим часом нового гравця є досить маловірою. Частки малих пивоварень становить приблизно 5% і поступово зменшується. Причиною цього стало те, що загальний рівень споживання пива в Україні впав на 8,6% [3].

Використання сировини визначається постановкою бухгалтерського обліку та організації аналітичних робіт, що в умовах становлення ринкової економіки потрібно особливого осмислення. В умовах ринкової економіки актуальними стають питання ефективного контролю за рухом сировини у виробництві продукції (робіт, послуг), тому сировина являє собою один з найважливіших факторів забезпечення сталості та безперервності відтворення.

Завданнями обліку сировини є:

- організація системи документування руху сировини;
- ведення синтетичного і аналітичного обліку сировини;
- контроль за рухом, станом сировини та її збереженням.

Наявність та рух сировини та основних матеріалів, які входять до складу продукції, що виготовляється, або є необхідними компонентами при її виготовленні відображаються на субрахунку 201 «Сировина й матеріали». Допоміжні матеріали, які використовуються при виготовленні продукції або для господарських потреб, технічних цілей та сприяння у виробничому процесі, також відображаються на субрахунку 201. Підприємства, що заготовляють продукцію для переробки, також відображають її вартість на цьому субрахунку.

Основою для виготовлення пива та безалкогольної продукції є ячмінь, солод ячмінний, хміль, дріжджі, цукор, ароматизатори, вода та інші інгредієнти. Причому сировина та матеріали прямо пропорційно відносяться на кожен вид продукції і формують статтю калькулювання «Сировина та матеріали». Облік сировини та матеріалів, які відпускають у виробництво, здійснюють як у натуральних (тоннах, декалітрах), так і у вартісних показниках.

Відпуск сировини та матеріалів у виробництво відображують таким записом:

Д-т 23.1 «Виробництво пива»

К-т 201.1 «Сировина і матеріали» (солод, ячмінь, хміль, дріжджі, ферменти).

До напівфабрикатів власного виробництва належать солод ячмінний, який за виробничою собівартістю з солодовні передають до варильного цеху для виготовлення пивного сусла. В обліку операцію відображують так:

Д-т 201.1 «Сировина і матеріали»

К-т 25 «Напівфабрикати».

Відходи власного виробництва пивоварними підприємствами можна використовувати у подальшому виробництві або реалізовувати. До них належать

- сплав та ростки ячменю (можуть бути використані у виробництві солоду);
- солодові паростки, дробина пивна, вуглекислота, відходи пивних дріжджів (як правило, використовують для виготовлення пива);
- жмих (використовують при виготовленні концентрату квасного сусла).

Ціну реалізації відходів визначає кожне підприємство індивідуально, їх вартість відображують на балансових рахунках обліку матеріальних цінностей та на рахунках реалізації покупцям і замовникам.

Принципи, методи і процедури, які використовуються підприємством для формування інформації у фінансовій звітності щодо сировини визначаються Наказом про облікову політику підприємства.

Методологічні засади формування у бухгалтерському обліку формації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності визначені Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 9 "Запаси".

Сировину і товари на підприємствах обліковують у місцях зберігання у натурально-вартісному вираженні, а в бухгалтерії - у вартісному. Облікова ціна товарів і сировини, рівень націнки і роздрібна ціна (ціна продажу) визначаються підприємством самостійно і обумовлюється у наказі про облікову політику підприємства.

Висновки. Пивоварна промисловість як окрема галузь харчової

промисловості має важливі економічні характеристики. Перш за все слід назвати високу норму рентабельності, високу швидкість обіговості капіталу та низьку порівняно з іншими галузями промисловості капіталомісткість виробництва. Галузь пивоваріння є однією з найбільш прогресивних і займає важливе місце у переробній промисловості України. Вона позитивно впливає на розвиток національної економіки, займає значну частку ВВП та інтенсивно розвивається.

Жорстка конкуренція на ринку пива викликає необхідність зниження витрат на виробництво, підвищення його ефективності. Одним із основних шляхів розв'язання цієї проблеми є використання високоякісного вітчизняного пивоварного ячменю. Україна має сприятливий клімат для вирощування цих культур та спроможна забезпечувати підприємства вітчизняною сировиною за умови застосування новітніх технологій. Це потребує об'єднання зусиль великих виробників солоду і пива, виробників пивоварного ячменю, комерційних банків.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України: Постанова Кабінету Міністрів України № 436 від 21 травня 2012 р.

2. Сташейко В. І. Розвиток сировинної бази пивоваріння в Україні / В. І. Сташейко, О. Б. Шмаглій // Економіка АПК. - 2013. - № 9. - С. 25-31.

3. Яблонська Н. Сучасні тенденції та проблеми розвитку пивного ринку України / Н. Яблонська, О. Малацковська // Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. - 2014. - № 8. - С. 220-228. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_8_24.

References:

1. The Ministry of Finance of Ukraine (2012), Pro zatverdzhennia perelikiv tovariv na yakii vstanovleno obmezhennia shchodo peremishchennia cherez mytnyi kordon Ukraine [On approval of the list of goods which have restrictions on movement across the customs border of Ukraine] № 436 of 21 May 2012.

2. Stasheyko V. I. & SHmaglii O. B. (2013) Rozvitok syrovinnoi bazy pivovarinnia v Ukraini [Development of raw materials brewing in Ukraine]. Ekonomika APK, 9, 25-31.

3. Yablonska N. & Malatskovska O. (2014) Suchasni tendentsii ta problemi rozvitku pivnogo rynku Ukraini [Current trends and problems of the beer market of Ukraine]. Naukoviu visnyk [Odeskogo natsionalnogo ekonomichnogo universitetu], 8, 220-228. nbuv.gov.ua. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_8_24.

КОТЛЯРЕНКО Ольга Василівна – магістр Житомирського національного агроекологічного університету, спеціальність «Облік і оподаткування».

Наукові інтереси:

- обліково-методичні аспекти бухгалтерського обліку сировини на підприємствах пивоварної галузі